

# «Απογευματινή»: η ελληνόφωνη εφημερίδα της Κωνσταντινούπολης που κοντεύει να κλείσει 100 χρόνια ζωής

/ [Επιστήμες](#), [Τέχνες](#) & [Πολιτισμός](#)



Ο σημερινός εκδότης της, Μηνάς Βασιλειάδης, μιλά στη LiFO για το πλούσιο παρελθόν της αλλά και για τον τρόπο με τον οποίο ατενίζει ατρόμητα το εκδοτικό της μέλλον.



*Ο Μηνάς Βασιλειάδης δηλώνει αποφασισμένος να κάνει ό,τι περνάει από το χέρι του για να κρατήσει ζωντανό ένα ανεκτίμητο κομμάτι της πολιτιστικής ιστορίας της Κωνσταντινούπολης.  
Φωτ.: Anna Montraveta Riu*

Πόσοι μπορούν άραγε να υπερηφανευτούν πως έχουν συμπληρώσει έναν ολόκληρο αιώνα ζωής; Σίγουρα λίγοι άνθρωποι, ελάχιστοι θεσμοί και επιχειρήσεις, αναμφίβολα ακόμα λιγότερα ελληνόφωνα έντυπα που εξακολουθούν να βρίσκονται σε κυκλοφορία, και τα οποία μάλλον μετριούνται στα δάχτυλα του ενός χεριού. Ανάμεσά τους βρίσκεται και μια εφημερίδα άρρηκτα συνδεδεμένη με την πλούσια αλλά και τραυματική ιστορία της ομογένειας στην Κωνσταντινούπολη, που πρόσφατα συμπλήρωσε 99 χρόνια ιστορίας, περνώντας από σαράντα κύματα, και πλέον βαδίζει προς τα 100. Ακόμη και σήμερα, κάθε χάραμα, το νέο, φρεσκοτυπωμένο φύλλο της βρίσκεται στο κατώφλι σχεδόν καθεμίας από τις περίπου 600 οικογένειες Ρωμιών που απομένουν στην Πόλη.

Η ιστορική «Απογευματινή» είναι ένας πραγματικός θησαυρός της ιστορίας των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης. Ιδρύθηκε στις 12 Ιουλίου 1925, με το πρώτο φύλλο της να κυκλοφορεί δύο μέρες μετά, και μαζί με την τουρκική «Cumhuriyet» αποτελούν σήμερα τις αρχαιότερες εφημερίδες της Τουρκικής Δημοκρατίας.

Για πολλά χρόνια, τα γραφεία της στεγάζονταν στην εντυπωσιακή ιστορική Στοά της Συρίας (Suriye Pasaji), στην καρδιά της Κωνσταντινούπολης -αν για ένα δεκαετές διάστημα η επιμέλειά της γινόταν στο σπίτι του Ρωμιού γιατρού Γιώργου Αδόσογλου- ενώ ο αρχικός τυπογραφικός εξοπλισμός της, αποτελούμενος από

λινοτυπικά μηχανήματα και τυπογραφική πρέσα, εκτίθεται σήμερα στο συναρπαστικό Μουσείο Τύπου της Κωνσταντινούπολης στο Σουλταναχμέτ.

Εδώ και έναν ολόκληρο αιώνα, οι σελίδες της «Απογευματινής» καλύπτουν όλες τις κατηγορίες θεμάτων, από γεωπολιτικές ειδήσεις και θέματα διεθνούς ενδιαφέροντος μέχρι κείμενα για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις, την τοπική κοινότητα, τα πολιτιστικά δρώμενα των Ρωμιών και την ιστορία της ομογένειας. Κόντρα στις αμέτρητες προκλήσεις, από τη μοιραία συρρίκνωση του αναγνωστικού της κοινού και την αυξανόμενη φίμωση και λογοκρισία του Τύπου στην Τουρκία μέχρι τον ραγδαίο μετασχηματισμό της δημοσιογραφίας στην ψηφιακή εποχή, η ελληνόφωνη εφημερίδα εξακολουθεί να αντιστέκεται και να επιβιώνει, να αποτελεί μια διαχρονική γέφυρα της ομογένειας με τον κόσμο, ενώ το αρχείο των φύλλων της συνθέτει ίσως την πιο πολύτιμη καταγραφή της ιστορίας της ελληνικής μειονότητας στον 20ό και τον 21ο αιώνα.

Ο κοινός στόχος που είχαν βάλει οι εκδότες της ανά τις δεκαετίες, ξεκινώντας από τον Κωνσταντίνο Βασιλειάδη που κατείχε την αρχική άδεια έκδοσης, ήταν το φύλλο της να μπαίνει σε κάθε ρωμαίικο σπίτι της Κωνσταντινούπολης. Είναι ένας στόχος που εκπληρώνεται καθημερινά, ακόμα και σήμερα, μέσα από έναν ασταμάτητο, σκληρό αλλά και δημιουργικό αγώνα επιβίωσης. Σήμερα η «Απογευματινή» έχει τιράζ 600 φύλλων, και φτάνει στα χέρια των Ρωμιών μέσω διανομένων αλλά και μερικών περιπτέρων που βρίσκονται διάσπαρτα στις γειτονιές στις οποίες κατεξοχήν κατοικεί η μειονότητα, όπως το Πέρα, η Πρίγκηπος και το Φερίκιοϊ. Από το 2007 λειτουργεί και η ψηφιακή της έκδοση, καθώς το καθημερινό της φύλλο είναι επίσης διαθέσιμο συνδρομητικά μέσω του διαδικτύου και αποστέλλεται μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Όπως συμβαίνει με πολλά έντυπα, έτσι και η ιστορία της «Απογευματινής» είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την οικογένεια του πρώτου της εκδότη, παρότι η ιδιοκτησία της άλλαξε αρκετές φορές χέρια. Το 2002, με τον θάνατο του Γεωργίου Αδόσογλου, η διεύθυνσή της περνάει στα χέρια του έμπειρου δημοσιογράφου Μιχάλη Βασιλειάδη, ανιψιού του αρχικού της ιδιοκτήτη, ο οποίος επέστρεψε στην Πόλη για να την αναλάβει, έπειτα από μια άδικη δικαστική περιπέτεια που για χρόνια τον είχε οδηγήσει στην Αθήνα. Εδώ και τέσσερα χρόνια, η σκυτάλη έχει περάσει στα χέρια του γιου του, Μηνά Βασιλειάδη, ο οποίος δηλώνει αποφασισμένος να κάνει ό,τι περνάει από το χέρι του για να κρατήσει ζωντανό ένα ανεκτίμητο κομμάτι της πολιτιστικής ιστορίας της Κωνσταντινούπολης.

Η λέξη «επιβίωση» είναι μάλλον ο λάθος όρος για να περιγράψει κανείς το αποτέλεσμα της ακούραστης προσπάθειας του Μηνά και του πατέρα του. Με μεράκι, επιμονή αλλά και μια πανταχού παρούσα αίσθηση καθήκοντος, ο σημερινός

εκδότης της δεν αποθαρρύνεται από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει, και στόχος του είναι η ασταμάτητη εξέλιξη του ιστορικού εντύπου για πολύ περισσότερο διάστημα από τους μερικούς μήνες που απομένουν μέχρι να συμπληρώσει τον συμβολικό αιώνα κυκλοφορίας του. Ο Μηνάς βρήκε λίγο χρόνο για να μοιραστεί με τη LiFO λίγα λόγια για την ιστορία της «Απογευματινής», το πλούσιο παρελθόν της, το δύσκολο παρόν της αλλά και τον τρόπο με τον οποίο ατενίζει ατρόμητα το εκδοτικό της μέλλον.

— Μηνά, πριν από έναν μήνα η «Απογευματινή» συμπλήρωσε 99 χρόνια λειτουργίας, σε λίγους ακόμα θα συμπληρώσει έναν αιώνα ζωής. Ποιες είναι μερικές από τις σημαντικότερες στιγμές της σε αυτόν τον αιώνα ιστορίας και πώς συνδέεται με την ιστορία της οικογένειάς σου;

Ο ελληνόφωνος Τύπος πάντοτε είχε μακρά παρουσία στην Πόλη, από την εφαρμογή της τυπογραφίας ως μέθοδο αποθήκευσης πληροφορίας μέχρι και τις μέρες μας. Ανθούσαν όχι μόνο οι πολιτικές εφημερίδες, αλλά εκδίδονταν ομογενειακά έντυπα με περιεχόμενο σατιρικό, πολιτιστικό, ακόμη και μαγειρικής. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 1925 -έτος ίδρυσης της «Απογευματινής»- ο πληθυσμός της Πόλης ήταν επισήμως 1.022.496 άτομα. Εξ αυτών 181.158 άτομα ήταν ομογενείς, δηλαδή το 17,7%, ενώ οι ελληνόφωνοι συνολικά ήταν ακόμη περισσότεροι.

Τα αδέρφια Αντώνης και Κωνσταντίνος Βασιλειάδης ήταν φαρμακοποιοί. Ως μέτρο εξυγίανσης του ανταγωνισμού, το νεοσύστατο κράτος εφάρμοσε έναν νόμο ο οποίος απαγόρευε τη δράση δύο ίδιων επιχειρήσεων σε μια συγκεκριμένη ακτίνα έκτασης. Λόγου χάρη, δεν επιτρεπόταν να υπάρχει πάνω από ένας ράφτης σε ακτίνα 500 μέτρων. Έτσι λοιπόν τα 'φερε η τύχη και η μοίρα, και οι μειονοτικοί έχασαν τις επιχειρήσεις τους.

Τα δυο αδέρφια όμως δεν το έβαλαν κάτω. Βρήκαν έναν συμμαθητή τους από το σουλτανικό λύκειο Γαλατάσαραι ο οποίος κατείχε σημαντική γραφειοκρατική θέση στην Άγκυρα και του ζήτησαν να βοηθήσει. Ο ίδιος δέχθηκε και τους υποσχέθηκε ότι το φαρμακείο τους θα ξανανοίξει. Ωστόσο δεν άργησε να διαπιστώσει και ο ίδιος ότι οι συγκεκριμένες εντολές έχουν έρθει «από πολύ ψηλά» και κανείς δεν μπορούσε να τις αλλάξει. Υποσχέθηκε, πάντως, ότι με κάποιο τρόπο θα τους βοηθούσε.



Τελικά, όταν το κράτος αποφάσισε να δώσει στην ελληνορθόδοξη κοινότητα άδεια κυκλοφορίας για μία εφημερίδα, ο Αντώνης και ο Κωνσταντίνος την εξασφάλισαν χάρη στον συμμαθητή τους, παρά το ότι δεν είχαν καμία σχέση με τη δημοσιογραφία. Κάπως έτσι ξεκίνησε η έκδοση της «Απογευματινής», με το πρώτο φύλλο να τυπώνεται στις 12 Ιουλίου 1925. Από τότε άλλαξε ιδιοκτησία αρκετές φορές.

Έκτοτε η «Απογευματινή» ζει έναν βίο παράλληλο με την πορεία της πολιτικής ομογένειας. Στις σελίδες της, εκτός από τις πολιτικές ειδήσεις, μπορεί κάποιος να βρει όλες τις κοινωνικές, πολιτιστικές, θρησκευτικές, φιλανθρωπικές δραστηριότητες του ελληνόφωνου στοιχείου. Βεβαίως, καταγεγραμμένες είναι και όλες οι συμφορές που υπέστη η ομογένεια: η μάζωξη των ανδρών στα στρατόπεδα συγκέντρωσης, τα Σεπτεμβριανά, το Κυπριακό, οι απελάσεις...



Το πρώτο φύλλο της "Απογευματινής", που ιδρύθηκε στις 12 Ιουλίου 1925.

Ανήκει σε μια ισχυρή μειοψηφία Ελλήνων Ρωμιών που γεννήθηκαν εκτός Πόλης κι ωστόσο επέστρεψαν σε αυτήν για να βιοποριστούν. Τι σε οδήγησε σε αυτή την αναπάντεχη απόφαση; Μετά από αρκετά χρόνια εκεί, διατηρείς ψήγματα αισιοδοξίας για το μέλλον της κοινότητας των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης; Τη δεκαετία του '60 εκκρεμούσε δίκη στην Τουρκία εναντίον του πατέρα μου, Μιχάλη Βασιλειάδη, με την κατηγορία της «διάσπασης της εθνικής ενότητας» και της «τέλεσης ελληνικής προπαγάνδας». Αιτία ήταν ότι σε ένα κείμενό του είχε χρησιμοποιήσει τον ορισμό «πραγματικός Ρωμιός». Το δικαστήριο κράτησε πάνω από 10 χρόνια και στο τέλος αθωώθηκε, όμως το 1976 μετακόμισε στην Αθήνα και

ξεκίνησε εκεί την οικογένειά του, την οποία θέλησε να προστατέψει από τις δοκιμασίες τις οποίες είχε κληθεί ο ίδιος να αντιμετωπίσει...

Πέρασαν τα χρόνια και, έχοντας υπηρετήσει τη δημοσιογραφία καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του, το 2002 του ζητήθηκε να μεταβεί στην Πόλη για να αναλάβει την «Απογευματινή», της οποίας ο τελευταίος ιδιοκτήτης είχε αποβιώσει. Ο Μιχάλης Βασιλειάδης δέχθηκε και μετακόμισε στην Πόλη.

Δύο χρόνια αργότερα τον επισκέφθηκα με σκοπό να γνωρίσω από κοντά τη γενέτειρά του και της μητέρας μου. Προς έκπληξή μου -και αυτό πιστεύω είναι ένα συναίσθημα που κάθε Έλληνας νιώθει όταν επισκέπτεται πρώτη φορά την Πόλη- δεν αισθάνθηκα ότι βρίσκομαι σε ξένο τόπο. Αποφάσισα να μείνω για όσο καιρό μπορώ με σκοπό να τον βοηθήσω, καθώς έκανε όλες τις εργασίες μόνος του.

Fast forward 18 χρόνια, και η «Απογευματινή» όχι μόνο τυπώνει καθημερινά 500-600 φύλλα που κυκλοφορούν στην Πόλη, αλλά φθάνει ψηφιακά στους αναγνώστες της απανταχού γης, οι οποίοι ενημερώνονται από «πρώτο χέρι» για τα τεκταινόμενα στην Τουρκία και στην περιοχή μας.

Ένας παράγοντας που με συγκίνησε αρκετά και έπαιξε ρόλο στην απόφασή μου να μείνω είναι όταν συνειδητοποίησα ότι ο ομογενειακός Τύπος έχει μια επιπλέον σημαντική αποστολή: να είναι ο συνδετικός κρίκος που υπενθυμίζει στη μειονότητα ότι εξακολουθεί να υπάρχει, ότι η γλώσσα μας συνεχίζει να ομιλείται, ότι οι εκκλησίες μας λειτουργούν, ότι στα σχολεία μας υπάρχουν ακόμη μαθητές.

— Αναρωτιέμαι πώς πλοηγείται η «Απογευματινή» ανάμεσα στην πληθώρα προκλήσεων για τη δημοσιογραφία στη σημερινή Τουρκία, πόσο μάλλον για τα ελληνόφωνα και μειονοτικά έντυπα...

Η «Απογευματινή» αντιμετωπίζει τις ίδιες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν όλες οι άλλες εφημερίδες στην Τουρκία που ασκούν κριτική. Καλούμαστε να εφαρμόσουμε τη χειρότερη μέθοδο που μπορεί μια αρχή να επιβάλει σε έναν δημοσιογράφο: την αυτολογοκρισία. Ελέγχουμε τις ειδήσεις διασταυρώνοντας τις πηγές ξανά και ξανά, συγκρίνουμε τα ηχητικά με τις απομαγνητοφωνήσεις, προσπαθούμε να σκεφτούμε ως δικηγόροι και ως εισαγγελείς.

Η τελευταία φορά που κληθήκαμε από την Εισαγγελία Τύπου για εξηγήσεις ήταν πάνω από 10 χρόνια πριν, επειδή χρησιμοποιούμε τη λέξη «Οικουμενικός» στον τίτλο του Πατριαρχείου και του Πατριάρχη Βαρθολομαίου. Μέχρι στιγμής δεν έχουμε προβλήματα με τον νόμο. Αλλά βεβαίως δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι σήμερα η ομογένεια αριθμεί μόνο 2.000 άτομα μέσα σε μια πόλη 20 εκατομμυρίων.

— Υπάρχει κάποιο πρωτοσέλιδο της «Απογευματινής» που ξεχωρίζεις, κάποια

στιγμή ή αλληλεπίδραση με έναν αναγνώστη/αναγνώστρια;

Είχα νιώσει μεγάλη χαρά και ικανοποίηση όταν ένας Ελληνοαμερικανός 3ης γενιάς, ο Mike (Κλήμης) Πολυχρονιάδης, γράφτηκε συνδρομητής στην «Απογευματινή» με σκοπό να την κάνει δώρο στον παππού του, κύριο Δανιήλ. Όχι όμως στην οθόνη αλλά έντυπη. Ο Mike κατέβαζε καθημερινά το PDF από το email του και το τύπωνε σε χαρτί Α3. Έτσι δημιουργούσε στον παππού του την αίσθηση ότι βρίσκεται πάλι στην Πόλη και διαβάζει ξανά την «Απογευματινή».

— Παρότι το χαρτί «πεθαίνει» παγκοσμίως, νιώθω πως υπάρχει μια τεράστια συμβολική αξία στην έντυπη έκδοση πολλών ιστορικών εφημερίδων. Ποια είναι κατά την γνώμη σου η αξία της έντυπης «Απογευματινής» στον 21ο αιώνα; Και τι μπορούμε να κάνουμε από την Ελλάδα ώστε να συνδράμουμε στη λειτουργία της; Δυστυχώς το κόστος εκτύπωσης της «Απογευματινής» έχει καταστεί απαγορευτικό. Για τον λόγο αυτό προσπαθούμε να εξασφαλίσουμε έσοδα μέσω δωρεών.

Μετά τις απελάσεις της δεκαετίας του '60 η «Απογευματινή» έπαψε να μπορεί να αντιμετωπίζει τα έξοδά της με τα έσοδα των πωλήσεων. Αυτό γιατί ο πληθυσμός της μειονότητας μειώθηκε δραστικά μέσα σε μόλις 18 μήνες· οι 90 χιλιάδες Ρωμιοί έμειναν λιγότεροι από 30 χιλιάδες και δεν έμειναν εκεί. Στο τέλος της δεκαετίας που ακολούθησε μειώθηκε στις 5 χιλιάδες και σήμερα βρίσκεται κάτω από τις 2 χιλιάδες. Έκτοτε η εφημερίδα εκδίδεται χάρη σε δωρεές, ενώ από το 2007 συμβάλλουν σημαντικά και οι συνδρομητές του εξωτερικού.

Το 2010 τα έσοδα από τον ελλαδικό χώρο μηδενίστηκαν λόγω της κρίσης στην ευρωζώνη. Η «Απογευματινή» άντεξε μέχρι το 2013 ξοδεύοντας «από τα έτοιμα» και κυνηγώντας δωρεές. Τελικά οι πόροι μας εξαντλήθηκαν και σχεδιάζαμε να διακόψουμε την έκδοση.

Ο Μιχάλης Βασιλειάδης ανακοίνωσε την πρόθεσή του μέσω διαδικτύου σε ένα φόρουμ της τουρκικής πλατφόρμας σκέψης TESEV, στο οποίο συμμετείχαν αξιόλογοι Τούρκοι πανεπιστημιακοί. Ένας διδακτορικός φοιτητής που παρακολουθούσε από την Ολλανδία, ο Εφέ Κερέμ Σόζερι, ξεκίνησε μια εκστρατεία στα τουρκικά, με το σύνθημα «η “Απογευματινή” είναι και δική μας πολιτιστική κληρονομιά, μην την αφήνετε να κλείσει».

Ο κ. Σόζερι «έτρεξε» αυτή την εκστρατεία τόσο επίμονα και αποτελεσματικά, που μέσα σε λίγες ημέρες μάς έφερε περίπου 300 συνδρομητές Τούρκους, οι οποίοι δεν μπορούσαν καν να διαβάσουν την εφημερίδα. Ακόμη και σήμερα, δέκα χρόνια μετά, κάποιοι από αυτούς ζητούν να πληρώσουν τη συνδρομή τους.

Αργότερα, μετά από αγώνα της «Απογευματινής», στο κάδρο μπήκε και το κράτος, δίνοντας ένα ποσό στις εφημερίδες των μειονοτήτων που αναγνωρίζονται από τη Συνθήκη της Λωζάνης. Ήταν οπωσδήποτε μια «τονωτική ένεση», όμως θα ήταν ακόμη πιο αποτελεσματικό εάν οι μειονοτικές εφημερίδες λάμβαναν τις κρατικές καταχωρίσεις που λαμβάνει κάθε εφημερίδα της Τουρκίας (δημοσίευση ισολογισμών εταιρειών κ.λπ.) και οι οποίες αποτελούν μια ικανοποιητική πηγή εσόδων.

Σήμερα οι αναγνώστες από την Ελλάδα και από άλλες χώρες όπου υπάρχει ελληνισμός συμβάλλουν με τις δωρεές τους κατά μεγάλο ποσοστό στο να εκδίδεται η «Απογευματινή» στην Τουρκία. Αυτό συμβαίνει επειδή στην εκτύπωση χρησιμοποιούνται εισαγόμενα προϊόντα, των οποίων η τιμή συνεχώς αυξάνεται σε τουρκικές λίρες. Θα μπορούσαμε να καταργήσουμε την εκτύπωση και να περάσουμε στο ψηφιακό φύλλο, λύνοντας έτσι το οικονομικό μας πρόβλημα. Εξάλλου, οποιοσδήποτε στην Πόλη μπορεί να ψάξει και να διαβάσει ελληνικές ειδήσεις στο διαδίκτυο...

Η ύπαρξη, ωστόσο, μιας εφημερίδας που τυπώνεται εδώ και σχεδόν έναν αιώνα στην ελληνική γλώσσα δρα ως άγρυπνος φρουρός που υπενθυμίζει στον μειονοτικό ότι εξακολουθεί να υπάρχει, ότι η φωνή του ακούγεται, ότι αξίζει να υπομένει, να μάχεται και να διεκδικεί τα δικαιώματά του, τα οποία -εν τέλει- του ανήκουν· τα παρέχει η Συνθήκη της Λωζάνης, στη βάση της οποίας ιδρύθηκε η Τουρκική Δημοκρατία.

Διότι η «Απογευματινή» εκδίδεται «Για την πόλη, τον πολίτη, τον πολιτισμό» και «Ουδείς γεννάται, ουδείς αποθνήσκει άνευ της “Απογευματινής”», όπως λέει και το μότο μας.

**Πηγή:** [lifo.gr](http://lifo.gr)